

„HARMADIK NEMZETI IMÁNK, FOHÁSZUNK, EREDŐNK” A MAGYAR HISZEKEGY MEGZENÉSÍTÉSE

Szabó-Sári Anikó
Herman Ottó Múzeum, Miskolc

Absztrakt: Papp-Váry Elemérné Sziklay Szeréna felvidéki származású költőnő, a Magyar Hiszekegy szerzője a trianoni békeszerződést követően vált korának országosan ismert és elismert alakjává. Híres műve 100 éve került megzenésítésre, tanulmányomban e jeles eseményről emlékezem meg a kerek évforduló alkalmából.

Kulcsszavak: irredenta mozgalom, zenetörténet, centenárium

Papp-Váry Elemérné Sziklay Szeréna neve sokak számára ismeretlenül cseng – annak ellenére, hogy a legtöbbet idézett költőnőink egyike. Tollából származnak a következő sorok, melyek a két világháború közötti időszakban elmaradhatatlanul felhangzottak az iskolai és egyéb hivatalos ünnepek, ülések alkalmával, kifüggesztették az osztálytermekben, elszavalták minden tanítási nap kezdetén és végén, megjelentek az iskolai füzetek borítóján, tankönyvekben, képeslapokon és levélpapírokon, falvédők és dísztányérok szövegén, különféle termékek csomagolásán, de napjainkban is gyakran hallhatjuk az elszakított területeken vagy irredenta körökben:

„Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában. Amen.”

A felvidéki származású költőnő 1881. április 18-án

született Rozsnyón¹ (Rožňava), a nagyszülői házbán,² ám a család az Abauj-Torna megyei Jánokon³ (Janík) élt. Édesapja ifj. Sziklay Ede közbirtokos, főispán, édesanyja Brezovay Klára. Iskoláit Almáson (Jablonov nad Turňou) és Rozsnyón végezte, de bizonyos tantárgyakból – így magyar irodalomból is – Budapesten szerzett bővebb ismereteket.⁴ Húszévesen kötött házasságot Papp-Váry Elemér századossal, későbbi tábornokkal Almáson;⁵ egy fiuk és három leányuk született.⁶

Nevelőnője visszaemlékezésében megjegyezte, hogy a könyvek szeretete már Szeréna gyermekkorában megmutatkozott. A csendes, magába forduló lány ekkor írta első kis verseit magyar és német nyelven.⁷ A költőnő saját bevallása szerint Arany János, Petőfi Sándor, Tompa Mihály, a külföldi szerzők közül pedig Goethe és Schiller műveit olvasgatta legszívesebben. Felőttként a világháború első éveiben kezdte papírra vetni költeményeit, amikor férje és legfőbb műzsája hazatért a harctér-

1 Papp-Váry Elemér és Sziklay Szeréna házasságáról szóló anyakönyvi kivonat, Szádalmás, 1901.

2 Ifj. Sziklay Ede és Brezovay Klára gyermekeit Rozsnyón keresztelték, és bár a nyomtatvány – mivel a szülés általában otthon történt – csak a lakhelyre kérdez rá, Szeréna két testvérénél a jánoki lakcím mellett külön feltüntetésre került a születési hely is: ez pedig megegyezik id. Sziklay Ede leánygyermekének lakcímével. (A fiúgyermek, ifj. Sziklay Ede lakhelyeként csak Rozsnyó szerepel, de Szeréna nevű testvérénél a házszám is.) Ebből következik, hogy a költőnő Szeréna és testvérei feltehetőleg mind a nagyszülői házbán születtek, aztán tértek haza jánoki otthonukba. Lásd a rozsnyói evangélikus egyház keresztelési anyakönyvének kapcsolódó bejegyzéseit.

3 A rozsnyói evangélikus egyház keresztelési anyakönyve, 1881.

4 Papp-Váry Elemér: Papp-Váry Elemérné életrajza. *A Magyar Asszony*, 1925. május–június, 222.

5 Papp-Váry Elemér és Sziklay Szeréna házasságáról szóló anyakönyvi kivonat, Szádalmás, 1901.

6 Pirooska (1901–1917), Judit (1907–1991, házasságot kötött Melegh Gyulával 1929-ben), András (1910–1977, házasságot kötött Boros Erzsébettel), Zsuzsanna (1917–2010, házasságot kötött Szinyei Bélával 1943-ban)

7 Buzogány Anna: A „Hiszekegy” költője mint gyermek. *A Magyar Asszony*, 1925. május–június, 238.

1. kép. Papp-Váry Elemérné Sziklay Szeréna
magyaros ruhában
Fig. 1. Mrs. Papp-Váry Elemér née Szeréna Sziklay
in Hungarian outfit

ről.⁸ Verseskötete, a több kiadást megért „*Háborús visszhangok*” elsőként 1915-ben jelent meg,⁹ majd 1920 végén „*Mikor vihar dühöng. Turán legendája*” címmel adták ki újabb műveit.¹⁰ Az országos ismertséget a *Hiszekegy*ként köztudatba vonult sorok megírása hozta meg számára.

Hitvallás című, 15 háromsoros strófából álló versét felvidéki látogatásán szerzett tapasztalatai¹¹ ihlették; a szerző a művet még 1920 márciusában Fáy Szeréna színésznőnek ajánlotta. A két Szeréna közös barátnőjük összejövetelén találkozott elsőként, majd a kedves gesztust követően barátságuk szorosabbra fonódott. A színésznő később több alkalommal is elszavalta nyilvánosan a költeményt, és haláláig bekeretezve őrizte az ajánlás kéziratát.¹²

Három hónappal a vers születése után, 1920 júniusában, közvetlenül a trianoni békediktátum aláírását követően az Urmánczy Nándor vezette Védő Ligák Szövetsége a kialakult helyzettel kapcsolatos tiltakozásként országos pályázatot hirdetett

egy jelmondat, illetve egy ima, fohász megírására. Ezeknek az elszakított területek visszaszerzésére, a feldarabolt ország újraegyesítésére irányuló fáradhatatlan nemzeti törekvést kellett tömören kifejezniük. Pénzjutalmat nem tűztek ki a szervezők, mert „*a hazafias célhoz sokkal méltóbb, ha anyagi érdek és előny nem tapad hozzá*”,¹³ a nyertes szerzőnek okiratot ígértek a szerzőség elismerésére.

A rövid, csattanós, legfeljebb 10 szóból álló jelmondat felhasználhatóságát tekintve az volt a cél, hogy a későbbiekben minden megjelenő nyomdaterméken szerepeljen – legyen az újság, folyóirat, könyv, füzet vagy falragasz. A díjat a „*Néha a sziklán is nyílik virág*” jellegével pályázó Bessenyői Szabó Mihály nyugalmazott főispán nyerte el a következő sorokkal: „*Csonka Magyarország nem ország, / Egész Magyarország mennyország*” (BALAHÓ 2010, 12).

Az imapályázat kihirdetésével egy olyan – tömör, legfeljebb 20 szóból álló – nemzeti fohász születését irányozta elő a szövetség, amely alkalmas az ál-

8 Egy hívő asszony otthonában. Látogatás a Magyar Hiszekegy írójánál. *Az Est*, 1921. január 1., 3.

9 Háborús visszhangok. *Budapesti Hírlap*, 1915. április 4., 21.

10 Egy vitézi telket kérek. *Budapesti Hírlap*, 1920. december 30., 1.

11 „*Felvidéken jártam, oda való vagyok, (...) és közvetlen közelről láttam felvidéki véreink ezernyi szenvedését, de láttam törhetetlen férfiaságukat is, és ottani élményeim indítottak Hitvallás című versem megírására.*” (Egy hívő asszony otthonában. Látogatás a Magyar Hiszekegy írójánál. *Az Est*, 1921. január 1., 3.)

12 Sz. Szappanyos Gabriella: Látogatás egy magyar úri otthonban, ahol kegyelettel őrzik a „Magyar Hiszekegy” eredeti kéziratát. Fáy Szerénának, a néhai nagy színésznőnek ajánlotta Papp-Váry Elemérné a halhatatlan verset. *Keleti Újság*, 1941. augusztus 1., 4.

13 Hirdetmény. *Esztorgom és vidéke*, 1920. július 10., 1.

talános gyakorlati használatra: ennek az elmondásával kezdődhessen minden tanítási nap, hivatalos ülés és istentisztelet. Papp-Váryné „*A Felvidék egy elszakadt leánya*” jeligével, férje buzdítására erre a felhívásra küldte be már meglévő, *Hitvallás* című 15 szakaszos versének első három sorát.¹⁴

Július 20-ig bezárólag 119 jelmondat és 78 ima¹⁵ érkezett a Védő Ligák Szövetségének címére, elbírálásukra elnökként Rákosi Jenő drámaíró, műfordító, újságíró, lapszerkesztőt, valamint Kozma Andor¹⁶ költő, műfordító, újságírót és dr. Szenner József főispánt kérték fel. A beérkezett munkákat sorszámmal látták el, majd felosztották őket egymás között. Átolvasást követően a bírák kicserélték paksamétáikat, mellékelve jegyzeteiket a jobban sikerült művek kiemelésével.

Papp-Váryné pályázata a 2-es sorszámot kapta, és elsőként Rákosi Jenőhöz került; ő volt az, aki felhívta a többi döntéshozó figyelmét a munkára (BALAHÓ 2010, 11). Javaslatával, hogy ez legyen a díjnyertes fohász, a bizottság többi tagja is egyhangúlag egyetértett: „*Kimondhatatlan öröm fogott el, mikor ezt a három sort elolvastam. Ez az! Ez az!... Ez az a sugallatszerű, az az egyszerű, az a közvetlen, az a keresetlen fohász, melyet minden pályázó keresett! Sőt amelyet a pályázaton kívül, minden jó magyar keresett, köztük magam is, közös nagy és szent fájdalomunk megváltó reményszavául. Milliók keresték ezt, de csak egy találta meg. Az az ismeretlen, akinek a nevét még a zárt jeligés levél rejti. Hogyan találhatta meg?... Bizonyára nem öntudatosan, nem gondolkodás, nem művészi fogalmazás útján. Így ilyen monumentális egyszerűséget nem lehet megtalálni. Ez a három sor ihletés útján szállt valahonnan valaki tolla hegyére, ez kinyilatkoztatás. (...) Isteni ihletés adta ezt a három sort a költőnek s általa a magyar nemzetnek. Éppen ezért oly egyszerű és oly tökéletes. De isteni ihletés csupán kiválasztott lelkek osztályrésze.*”¹⁷

A bírálat alakulásában döntő jelentőséggel bírt a költemény gyakorlati alkalmazhatósága: a nyertes háromsoros fohász kényelmesen hozzácsatolható

akár a szokásos reggeli vagy esti imához is; egyszerűen, tömören és lényegre törően fejezi ki a magyarság legfőbb célját, így könnyen megjegyezhető és elterjeszhető. A költőnő pátosszal megírt versét vallásos ihlettel itatta át; nem törődik bele a sorsába, nem engedi a népet csüggedni, hanem lelkesítőleg hat, tehát alkalmas a mindennapi használatra és a széleskörű népszerűsége.¹⁸

Papp-Váry Elemérné „*szinte zavarba hozza a magyar Hiszekeggyel elért nagy sikere. Az a három sor voltaképpen csak ki van véve egy hosszabb verséből. Ő csak valaki biztatására s a sikerre nem is gondolva pályázott azzal. Később annyira nem gondolt már vele, hogy azt sem tudta, mikor jár le az a pályázat. Azt is csak másoktól hallotta, nagy meglepetéssel, hogy az ő három sora nyerte el a fohászra kitűzött jutalmat.*”¹⁹

Az eredmény kihirdetésére 1920. szeptember 8-án került sor a napilapok hasábjain, majd röviddel ezt követően, október 23-án újabb pályázatot írt ki a Védő Ligák Szövetsége – ezúttal a győztes ima megzenésítésére. A felajánlott 10.000 koronás jutalmat a Magyar Hírlap még ugyanannyival megtoldotta, így összesen 20.000 korona értékű egyesített díjra számíthatott a nyertes zeneszerző. A felhívás szerint a nyertes mű jogai a döntést követően a szövetség tulajdonába kerülnek,²⁰ így a pályázókat elsősorban nem az anyagiak vezérelték, mindinkább a dicsőség ígérete: a legjobb alkotás széleskörű, általános használatra való elrendelése hivatalos elismertséget és országos ismertséget jelentett mind a mű, mind az alkotó számára.

„*A pályázat megmozgatta az ország összes becsúgyó muzsikusat. (...) A díj, maga is jelenti – húszezer korona – nem volt fontos, hanem az erkölcsi dicsőség, amely a Tirteuszok és Rouget de Lisle-k nagyszerű sorába emeli fel az új dalnokot. 1845-ben alig néhányan pályáztak a Himnuszra, azóta nemzeti zenének gyenge csemetéje terebélyes tudásba szökött. Travnyik, Pecsényánszky és társaik nevét elfeledtük, de Erkel Ferenc magasztos fohásza kél ma is minden ajkon az ima percében.*”²¹

14 Téves tehát az a feltételezés, miszerint később bővítette 15 versszakossá a népszerűvé vált háromsoros imát. (Lásd még: *Hiszek egy Istenben. Budapesti Hírlap*, 1920. szeptember 19., 4.)

15 Ezeket (a felhívásban foglaltak alapján) elbírálás után a Magyar Nemzeti Múzeumnak adták át megőrzésre. Balahó Zoltán szerint feltehetőleg a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának háborús emlékanyaga közé kerültek, de az intézmény 1980-as költözésekor elvesztek, majd 20 évvel később egy pincében akadtak újra rájuk. A jelmondat- és impályázatra beérkezett összesen 126 db beadvány (tartalmukat tekintve 119 jelmondat és 78 ima – egyes pályázók több művel is neveztek) közül 71 db található meg a Magyar Nemzeti Múzeum Iratgyűjteményében, a maradék 55 db nem került elő (BALAHÓ 2010, 10).

16 Szót kell ejtenünk a helyi vonatkozásról: Kozma Andor kezdő költőként, 1886–1890 között Miskolcon élt és alkotott. Ekkor látott napvilágot első verseskötete *A tegnap és ma* címmel, amely gyorsan népszerűvé vált, így egymás után három kiadást is megért.

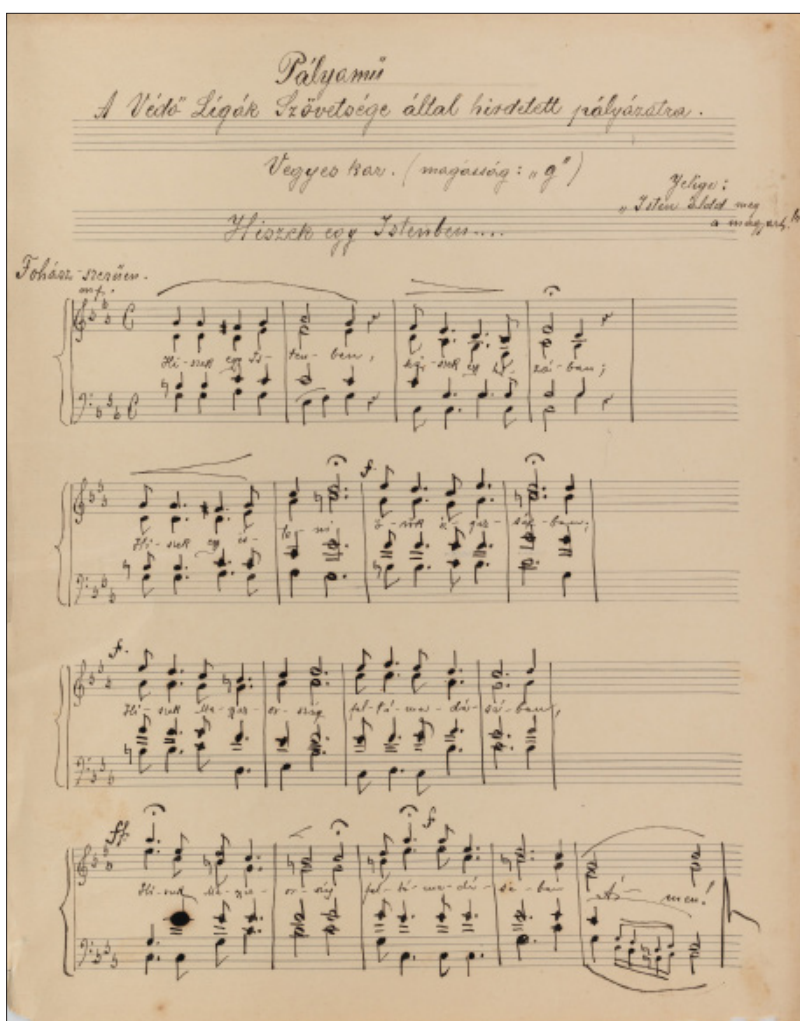
17 Kozma Andor: *A magyar Hiszekegy. Budapesti Hírlap*, 1923. december 12., 1–2.

18 Ima és Jelszó. A Magyar Irredenta pályázata. *Budapesti Hírlap*, 1920. szeptember 8., 2–3.; *Nemzeti Hiszekegy. A Pesti Hírlap Lexikona. A mindennapi élet és az összes ismeretek kézikönyve egy kötetben*. 1937, 762. p.

19 Kozma Andor: *A magyar Hiszekegy. Budapesti Hírlap*, 1923. december 12., 1–2.

20 Pályázat. *Budapesti Közlöny*, 1920. október 27., 4.

21 Haraszti Emil: *A magyar Hiszekegy. A zenei pályázat eredménye. Budapesti Hírlap*, 1921. május 22., 2.

2. kép. „Isten, áldd meg a magyart” jeligével ellátott pályamű kézírata
(a szerző magángyűjteményéből)

Fig. 2. Manuscript of the competition essay with the sign “O Lord, bless the nation of Hungary” (from the authors private collection)

Elvárásként szerepelt, hogy a születendő darab fohász jellegű, magyaros stílusú és könnyen énekelhető legyen. A zeneszerzőknek a pályaművet mind bariton szólóra komponálva, mind vegyeskari feldolgozásban le kellett jegyezniük; előbbit zongorakísérettel (f hangmagasságban), utóbbit kíséret nélkül, a cappella feldolgozásban (g hangmagasságban). A jeligével ellátott pályázatot az Országos Magyar Királyi Zeneművészeti Főiskola címére várták, a szerző adatait pedig idegen kézzel

írott, lezárt borítékban kellett csatolni a műhöz.

A pályázati hirdetményt a Védő Ligák Szövetsége nevében Urmánczy Nándor elnök, Illosvay Gusztáv ügyvezető elnök, dr. Fritz János propaganda elnök, dr. Szenner József főispán, főtitkár, az Országos Magyar Királyi Zeneművészeti Főiskola nevében pedig Hubay Jenő²² igazgató és dr. Moravcsik Géza titkár jegyezte.²³

A felhívást hatalmas érdeklődés övezte: még a kiírt határidő utolsó napján, november 30-án is

22 Egy újabb helyi vonatkozású szereplővel találkozunk: Hubay Jenő a miskolci zeneiskola bőkezű támogatója volt, és rendhagyó módon még életében elnevezték róla az 1927-ben épült Zenepalotát. Ekkor adományozta az intézménynek ezüstözött bronz mellszobrot, melyet a székesfőváros ajándékként Ligeti Miklós készített 1912-ben, a hegedűművész 40 éves művészi jubileuma alkalmából. (Kedden temetik Hubay Jenőt. Mit tett Hubay Jenő Miskolc kultúréletéért? *Felsőmagyarországi Reggeli Hírlap*, 1937. március 4., 8.)

23 Pályázat. *Budapesti Közlöny* 1920. október 27., 4.

3. kép. A Hiszekegy ünnepi díszkiadású kottájának fedlapja Kemény Éva grafikájával (Fotó: Baranczó Benedek)
 Fig. 3. Cover of *Credo's special edition sheet music with graphics by Éva Kemény* (Photo by Benedek Baranczó)

nagy számban érkeztek pályamunkák.²⁴ Összesen 316 művet nyújtottak be, melyek közül Mihalovich Ödön zeneszerző, a Zeneakadémia örökös elnöke, Koessler János zeneszerző, az intézmény zeneszerzési művészkepzőjének vezető tanára és Kerner István zeneszerző, főzeneigazgató, a Magyar Királyi Operaház igazgatója választotta ki a szűkebb versenybe jutott feldolgozásokat. A terv szerint ez legalább 6 művet jelentett; végül 10 pályázat jutott tovább a döntő megmérettetésre. A legjobbnak tartott zenei alkotások nagyszabású nyilvános rendezvény keretében kerültek bemutatásra, ennek alkalmával jelölték ki a díjnyertes művet.²⁵

Az eredmény eldöntésére – meghívásos alapon

– nagy létszámú bírálótestületet hozott létre a szövetség azzal a szándékkal, hogy abban a magyarság zenei közvéleménye mellett számos más véleményformáló, vezető személyiség is helyet foglaljon. A zsűri tagjainak tetszetős meghívót küldtek ki a jeles ünnepség alkalmából. Meghívást kapott 33 vármegye és 45 város küldöttje, 32 megszállott vármegye és 14 város budapesti képviselője, valamint a közélet, tudomány és művészet számos kiválósága.²⁶

A meghívó szövegét²⁷ díszes keretbe foglalták: a fejléc központi eleme a magyar korona országainak egyesített címere tövisszorosúba foglalva, melyet két oldalról térdepelve fohászoló magyar leány és legény fog közre, a háttérben a lemenő nap izzó

24 Négyszáz pályázat a nemzeti Hiszekegy megzenésítésére. *Az Est*, 1920. december 1., 4.

25 Nemzeti Hiszekegy. *A Pesti Hírlap Lexikona. A mindennapi élet és az összes ismeretek kézikönyve egy kötetben*. 1937, 762. p.

26 Lásd: Függelék 1.

27 Lásd: Függelék 2.

sugaraival. A címer alatt a Hiszekegy sorai olvashatóak. A grafikát Kemény Éva – a Zeneművészeti Főiskola hegedűművész tanárának, Kemény Rezsőnek a lánya, később a Képzőművészeti Főiskolán végzett festőművész²⁸ – készítette. Az alkotás feltűnik a megzenésítési ünnepély alkalmából megjelent Hiszekegy kotta díszkiadásának fedlapján és a Honvédelmi Párt által kiadott kalendárium címlapján is (PAPP-VÁRYNÉ-SZABADOS 1921; SZENNER 1922).²⁹

A megzenésítési ünnepélyre 1921. május 21-én, szombaton este 6 órától került sor a Zeneakadémia nagytermében. A 100 éves évforduló kapcsán az esemény minél teljesebb rekonstruálására töreksem a korabeli hírlapok³⁰ beszámolóit alapján.

A rendezvény magasztossága már külsőségeiben is megmutatkozott: a bejáratot és a dísztermet impozáns nemzetiszín drapériával díszítették. Az épület előtt sisakos rendőrök vonultak fel, az

érkezőket a rendezők fogadták. Az előcsarnokban daliás vitézek sereglettek,³¹ a folyosókon izgatottan zsongott a közönség, miközben a bírálóbizottság tagjai a tanári termekben kaptak tájékoztatást a szavazás menetéről.³²

Az eligazítást követően elfoglalták székeiket a hangversenyterem dobogóján. Középen a kórusülélen az Operaház énekkara kapott helyet, tőlük balra, a szövetség zászlói alatt Papp-Váry Elemérné tűnt fel, magyar díszruhába öltözve. A két páholy egyikében Horthy Miklós kormányzó ült feleségével és szárnysegédjével, másokban József királyi herceg Augustza főhercegasszony és Sarolta főhercegnő kíséretében. A jobb erkélyt a Vitézi Szék tagjai és más katonai előljárók foglalták el;³³ jelen volt Sréter István tábornok, Langerer tábornok városparancsnok, Bartha Albert és Draskóczy tábornokok, Berzeviczy altábornagy, a vezérkar főnöke, a legfőbb vitézi szék tagja, Magasházy László őrnagy

4. kép. A Hiszekegy megzenésítési ünnepélyének látképe a Zeneakadémia hangversenytermében (ismeretlen művész illusztrációja, fotó: Baranczó Benedek)

Fig. 4. View of the musicalization ceremony of *Credo* in the concert hall of the Liszt Ferenc Academy of Music (illustration by an unknown artist, photo: Benedek Baranczó)

28 Magyar festőművész nő sikere Amerikában. *Pesti Hírlap*, 1928. június 26., 14.

29 Honvédelmi naptár. *Budapesti Hírlap*, 1921. december 1., 8.

30 Budapesti Hírlap, Friss Újság, Kecskeméti Közlöny, Kis Újság, Nemzeti Újság, A Nép, Pesti Hírlap, Pesti Napló, Az Újság, Új Barázda, Világ c. lapok hivatkozott számai

31 Haraszti Emil: A magyar Hiszekegy. A zenei pályázat eredménye. *Budapesti Hírlap*, 1921. május 22., 2.

32 A jelige pályázat. *Pesti Napló*, 1921. május 22., 6.

33 Haraszti Emil: A magyar Hiszekegy. A zenei pályázat eredménye. *Budapesti Hírlap*, 1921. május 22., 2.

szárnysegéd, Gálócsy főhadnagy, főszéktartó és a 24 legénységi vitéz, akiket a kormányzó másnap vitézi telkek adományozásával tüntetett ki. Részt vett az ünnepségen Kenéz Béla, a nemzetgyűlés alelnöke, valamint gróf Apponyi Albert és sokorópátkai Szabó István nemzetgyűlési képviselők is.³⁴ A nagyközönség a földszinti üléseken várta a bemutatót. Bár a korabeli tudósítások nagyszámú és válogatottan díszes közönségről számolnak be – köztük számos kormánytaggal, egyházi, világi és katonai méltósággal – a széksorok sem a földszinten, sem az emeleten nem teltek meg.³⁵

Az estet pontban 6 órakor kezdte meg Zalanfy Aladár orgonaművész a Himnusszal, melyet a közönség felállva énekelt. Ezután magyar címerrel díszített emelvényről Rákosi Jenő tartott ünnepi beszédet, melyet hatalmas ováció követett. Szellemes szónoklatában önmagát a költészet és a muzsika lakodalmán közreműködő vőfélyhez hasonlította, majd hazafias lelkülettel fűtve vezette végig hallgatóságát a magyar zenetörténet legfontosabb állomásain:

„Mint vőfély jöttem ide, egy lakodalmas ünnepségre. Itt van ezen a lakodalmon mindenki. A legfőbb nemzeti szuverénitás képviselője, a kormányzó úr, aztán József királyi herceg úr, kinek gyökere a legmélyebben nyúlik a magyar humuszba, itt vannak a régi magyar katonai szellem képviselői, a Vitézi Szék tagjai, és itt van egy csomó egyházi méltóság, más mindenféle kiválóság, no meg egy rakás szép asszony. A lakodalmat a magyar költészet üli a magyar muzsikával. A muzsika, mint menyasszony, le van még fátyolozva. A költészet a nemzeti gondolat megtestesülése, a zene a nemzeti érzés inkarnációja. A költészet és a zene, a gondolat és az érzés adják a nemzeti lelket, mely úgy vonul keresztül históriánkon, mint az országon a folyamrendszer, gazdagítva, termékenyítve, klímát enyhítve. A nyugat elnevezett bennünket hunoknak; hát igen, azok vagyunk és büszkéek vagyunk erre a névre. Már Priskusz, a tudós rhetor meséli, hogy a hunok hogyan muzsikáltak. Azután jött Lehel kürtjének nagyszerű legendája, melynek rikoltásában a magyar őserő reszkettetett meg. És jött a jámbor, kegyesleltű Szent Gellért, aki csodálkozva hallgatta a Bakony mélyén éjszaka az örlő cselédleány nótázását. Ezeket a nótákat üldözték, de nem írhatták ki, átmentek az egyházi énekbe és számtalan istenes éneket

ezek a hívságos világi nótáknak a dallamára szólaltatnak meg még ma is. A szent királyoknak ez után a kora után következett a nagy politika kora, a Nagy Lajos, Mátyás uralkodása, mely káprázatos volt, de nem mélyítette el a nemzeti eszmét. Az ozmán hódoltság alatt ismét fölhangzik a magyar dal: lantosok, krónikások járnak be a végeket. Az osztrák uralom is fölbrázza a magyarság lelkét a tunya tespedésből. Fölzeng a tárogató. De eljön a kimerülés kora, az egoizmus, az önzés kora, melyből majd Széchenyi lángszava ébreszt föl. Ez a Himnusz, a Petőfi, Vörösmarty és Arany kora. A katasztrófában ismét megzendül az ajak: Kossuth Lajos azt üzenté... Ezek a dalok, ezek a legendák alkotják a nemzet igazi történetét, nem pedig ahogy a tudósok, a hideg ész világának megállapítják. Ez a történelem, ez a múlt, ez a hit ad erőt, hogy higgyünk a föltámadásban.”³⁶

Miután Papp-Váry Elemérné elszavalta az immár széles körű népszerűségnek örvendő Hiszekegyet, megkezdődött a döntőbe jutott pályaművek bemutatása.

Az előzetesen kiválasztott 10 zenemű sorshúzás szerinti sorrendben következett; előbb Palló Imre operaénekes szóló előadásában, majd a Magyar Királyi Operaház magyar viseletbe öltözött 16 (szólalmonként 4-4) tagú vegyeskarának tolmácsolásában. A karvezetést végezte és a szólistát zongorán kísérte Szikla Adolf, az Operaház karmestere. A korabeli kritikák megemlítik, hogy a kórus „sajnos néha hamisan, erőtlenül, kidolgozás nélkül”,³⁷ de Palló „érezteől izzó hangon”,³⁸ „pompásan énekelt”.³⁹

Haraszi Emil zenekritikus szerint „nem könnyű feladattal állottak szemközt a pályázók. A Hiszekegy a maga tömörségében tökéletesen fejezi ki vágyainkat, de megzenésítése rendkívül nehéz. A hiszek szó rövid i hangjával, a feltámadásában hat szótagjával nem tudtak mit kezdeni, a vers belső ritmustalansága pedig még inkább fokozta a zenei ritmus bizonytalanságát. Néhol a hiszek-en van a hangsúly, néhol az egy-en, néhol az Isten-en. Ismételni nem lett volna szabad a sorokat, ezt többen is megcselekedték. Ma láttuk csak, mennyire megbosszulta magát, hogy a Zeneakadémián három évtizeden keresztül német ember tanította a zeneszerzést. Két-három pályázó kivételével egyiknek sincs fogalma a magyar prozódia-árol, hosszú szótagra rövid hangot énekeltek és viszont; a súlyos ütemrészsel, zenei akcentussal, értelmi

34 A „Hiszekegy” zenei pályázatának bemutatója. *Kis Újság*, 1921. május 22., 5.

35 Haraszi Emil: A magyar Hiszekegy. A zenei pályázat eredménye. *Budapesti Hírlap*, 1921. május 22., 2. Tudjuk, hogy a meghívott bírák közül sokan nem tudtak részt venni az ünnepségen, hiszen a 276 felkért zsűritag közül 139 fő adta le a szavazatát.

36 Haraszi Emil: A magyar Hiszekegy. A zenei pályázat eredménye. *Budapesti Hírlap*, 1921. május 22., 2.

37 A Hiszekegy-pályázat nyertese: Szabados Béla. *A Nép*, 1921. május 24., 7.

38 Haraszi Emil: A magyar Hiszekegy. A zenei pályázat eredménye. *Budapesti Hírlap*, 1921. május 22., 2.

39 A jelige pályázat. *Pesti Napló*, 1921. május 22., 6.

5. kép. Szabados Béla domborműve egykori lakhelyén
Fig. 5. Relief of Béla Szabados at his former residence

hiányokkal pedig nem törődnek.”⁴⁰

A döntő megmérettetésre kiválasztott jeligés pályaművek a következők voltak (a bemutatás sorrendjében): 1. Hiszek egy isteni örök igazságban (formailag jól tagolt, lendületes mű); 2. Hiszek Magyarország föltámadásában (harmóniái nehézségek); 3. Vértanú (operaszerű, wagneri pátosszal megírt dallam); 4. Édes szegény hazám (ügyes kompozíció, de befejezése erőtlén); 5. Ora et labora (bús-magyaros hangulatú, zsoltárszerű recitálásokkal); 6. Fiaim, csak énekeljetek; 7. Magyar Hazámért; 8. Csonka-Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország (jó prozódiajú, magyaros dallamú, grandiózus befejezésű pályamű); 9. Sursum Corda; 10. Integritas.⁴¹

A nagyközönség figyelmét leginkább az 1., az 5. és a 8. számú zenemű keltette fel.⁴² Sokan az elsőként felhangzott alkotásnak jóstolták a győzelmet, de nagy tapsot kapott az 5. is, bár a zsűrit látszólag nem nyűgözte le. A 8. számú kompozíciót hatalmas tapsorkán követte, melyhez még a bírálóbizottság tagjai közül is csatlakoztak néhányan.⁴³

A bemutatót követően a bírák fél órára visszavonultak; ezalatt a közönség egy része Zalánfy Aladár színvonalas előadásában öt orgonaművet hallhatott a hangversenyteremben, másik részük a hűvös előcsarnokban vitatta meg az esélyes pályaműveket.

Az országos bírálóbizottság az első emeleti tanácssteremben, titkos szavazással döntött az eredményről. Két szavazatszedő bizottság alakult; egy a városok, vármegyék küldöttjei részére (Pekár Gyula vallás- és közoktatási államtitkár elnökletével, Sárkány Jenő altábornagy és dr. Szenner József főispán tagságával), egy pedig a felkért zsűritagok részére (Urmánczy Nándor elnökle alatt, Neményi Imre nyugalmazott államtitkár és Tarnay Alajos zeneszerző tagokkal). Ezek összesen 139 szavazatot gyűjtöttek be, a következő megoszlásban: 1. Hiszek egy isteni örök igazságban: 13 szavazat; 2. Hiszek Magyarország föltámadásában: 1 szavazat; 3. Vértanú: 2 szavazat; 4. Édes szegény hazám: 5 szavazat; 5. Ora et labora: 31 szavazat; 6. Fiaim, csak énekeljetek: 0 szavazat; 7. Magyar Hazámért: 9 szavazat; 8. Csonka-Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország: 61 szavazat; 9. Sursum Corda: 4 szavazat; 10. Integritas: 13 szavazat. A választásban a meghívott zsűritagokon kívül részt vett Horthy Miklós kormányzó és József királyi herceg, valamint családtagjaik is.⁴⁴

A szavazatok összeszámolása után a hangversenyteremben Urmánczy Nándor, a Védő Ligák Szövetségének elnöke ismertette a nyertes alkotást: 139 szavazatból 61-et kapott a 8. számú, „Csonka-Magyarország nem ország” jeligével ellátott pályamű. Fény derült a díjazott zeneszerző kilétére is:

40 Haraszti Emil: A magyar Hiszekegy. A zenei pályázat eredménye. *Budapesti Hírlap*, 1921. május 22., 2–3.

41 Haraszti Emil: A magyar Hiszekegy. A zenei pályázat eredménye. *Budapesti Hírlap*, 1921. május 22., 2–3.

42 A Hiszekegy-pályázat nyertese: Szabados Béla. *A Nép*, 1921. május 24., 7.

43 A jelige pályázat. *Pesti Napló*, 1921. május 22., 6.

44 Lásd a jegyzőkönyv szövegét a Hiszekegy kotta díszkiadásának belső lapján (PAPP-VÁRYNÉ–SZABADOS 1921)

Hiszek egy...
Papp-Váry Elemeré

Férfikarra.

Igen lassan, áhítattal. Szabados Béla

TENOR
BASSZUS

Hiszek egy Isten-ben, hiszek egy ha-sz-ban, Hiszek egy is-ten-ri-ük i-gaz-ság-ban.

Hiszek, hiszek, hiszek Magyar-or-szág fel-tá-ma-dá-sá-ban, A-mi-ten-ni-ül van.

Hiszek egy...
Papp-Váry Elemeré

Vegyeskarrá.

Igen lassan, áhítattal. Szabados Béla

SZOPRÁN
ALT
TENOR
BASSZUS

Hiszek egy Isten-ben, hiszek egy ha-sz-ban, Hiszek egy is-ten-ri-ük i-gaz-ság-ban.

Hiszek, hiszek, hiszek Magyar-or-szág fel-tá-ma-dá-sá-ban, A-mi-ten-ni-ül van.

Hiszek, hiszek, hiszek Magyar-or-szág fel-tá-ma-dá-sá-ban, A-mi-ten-ni-ül van.

Paul Magyaroski & Co. Budapest 1921

6. kép. Szabados Béla díjnyertes műve
(Fotó: Baranczó Benedek)

Fig. 6. Award-winning work of Béla Szabados
(Photo by Benedek Baranczó)

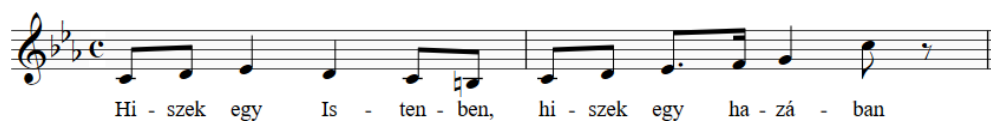
a jeligés boríték Szabados Béla zeneakadémiai tanár nevét rejtette. A zsűri döntésével a nagyközönség is egyetértett, hiszen az eredményhirdetést hosszan tartó, lelkes tapsvihar és éljenzés kísérte, mialatt a nyertes zeneszerző és a szövegíró Papp-Váry Elemeréné megkapta a szövetség babérkoszorúit.⁴⁵

Szabados Béla 1867. június 3-án született Pesten. Édesapja Szvoboda Lukács sírkőkereskedő, szobrász, édesanyja Szoboszlai Lilla. A zene alapjait apja és Károly nevű bátyja vezette be. Tehetsége korán megmutatkozott, így 1881-ben a Zeneművészeti Főiskolára került Erkel Gyula, Volkmann Róbert és Koessler János tanítványaként. 1888–1893 között a Színészeti Tanoda, 1893–1933 kö-

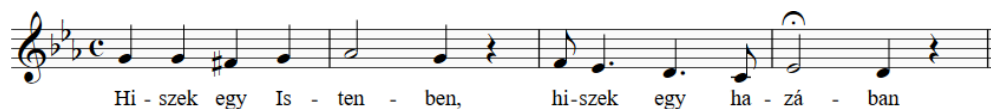
zött a Zeneakadémia tanára volt, 1927-től a Nemzeti Zeneközpont főigazgatói posztját is ellátta. Művei között főként színpadi művek szerepelnek: *Alsóik a nagynéni, Mária, Fanny* címmel operákat, *A bolond és Szép Ilonka* címmel daljátékokat, *Négy király, Három Kázmér, Rika, Kukta-kisasszony* címmel operettek szerzett, de vonósnégyest is írt. Két tankönyv köthető a nevéhez (*Kariskolai kézikönyv, Solféje*) (KENYERES 1967).

Nyertes zeneművét Papp Viktor zenekritikus később így méltatta: „Meleg magyar lélekből, igaz ihlet szerencsés pillanatában fakadt, szárnyaló muzsikájú ez az új nemzeti imánk, melynek emelkedett, himnikus ereje bizakodást, hitet, jobb jövő reményét

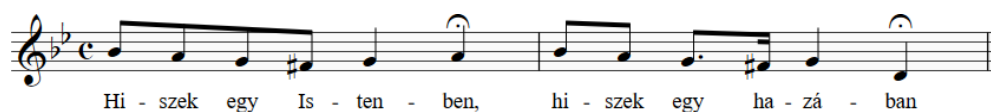
45 A „Hiszekegy” pályázat nyertese: Szabados Béla. *Az Újság*, 1921. május 22., 5.

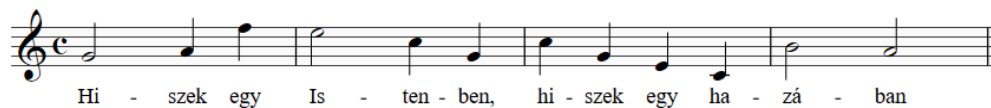
7. kép. Részlet Szabados Béla díjnyertes művéből
Fig. 7. A part of Béla Szabados's award-winning work

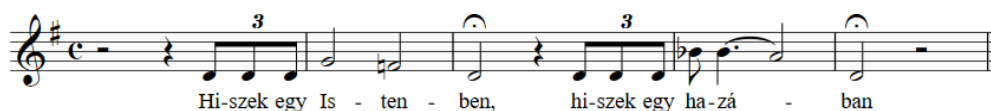
8. kép. Részlet az „Isten, áldd meg a magyart” jeligével pályázó alkotó kéziratából
Fig. 8. A part of the manuscript of the creator who competed with the sign
“O Lord, bless the nation of Hungary”

9. kép. Részlet Markbreiter Ferenc és V. V. képeslap formájában kiadott művéből
Fig. 9. A part from the work of Ferenc Markbreiter and V. V. published in the form of a postcard

10. kép. Részlet a „Hontalan” szerzői álnéven kiadott kottából
Fig. 10. A part from the sheet music published under the pseudonym “Hontalan” (Homeless)

11. kép. Részlet Dohnányi Ernő feldolgozásából
Fig. 11. A part of the adaptation by Ernő Dohnányi

lopja a csüggő magyar szívekbe. A Hiszekegy zeneileg is méltóan áll két nemzeti himnuszunk mellé. Szabados Béla sok gyönyörű magyar művel gazdagította zenekultúránkat, de számos érdeme fölött is mindig tündökölni fog neve Hiszekegyének zenéjével” (PAPP 1924, 155).

Az eredményhirdetést és koszorúzást követően újra előadták a díjnyertes művet, a közönség állva hallgatta végig a szólista, majd az énekkar produkcióját. „Így fogják ezentúl énekelni a templomokban, iskolákban, és mindenütt, ahol magyarok laknak és hinni tudnak Magyarország feltámadásában.”⁴⁶ A heves nemzeti érzelmeket kiváltó, felejthetetlennek tartott ünnepség a Szózzal zárult.

A jeles eseménynek nagy visszhangja volt; a krónikások „főlemelő és minden ízében magyar”,⁴⁷ „szívet-lelket magával ragadó”, „lélekemelő” ünnepségről számoltak be, „mely egy újabb nemzeti dallal gazdagította az országot”.⁴⁸ „A főséges Himnusz és a magasztos Szózzat mellett van tehát most már harmadik nemzeti imánk, fohászunk, eredőnk is: a Hiszekegy. Nem ugyan a magyar nép zivataros századaiból való, de a legnagyobb gyászunk idejében keletkezett; elrabolt területeink felé hajló szívárvány ez és tőlünk elszakított véreinkhez intézett biztatás és fogadalom. Papp-Váry Eleménné gyönyörű igéje – ilyen szép csak női szívből fakadhat! – most már méltó zenei keretbe

foglaltatott, és ez a két szív, egy lélek-dal a mai avatásról útnak indul a paloták és kunyhók felé; második Miatyánkja lesz minden igaz magyar embernek, akár csonka hazájában, akár megszállott területen vagy külföldön él.”⁴⁹

Zárszóként meg kell jegyeznünk, hogy a Hiszekegy szövegét a pályázattól függetlenül is többen megzenésítették: kiemelésre méltó Dohnányi Ernő és Mihalovich Ödön műve, de tudunk többek között Aul Sándor, Csernus Mihály, Halmy Miklós és Sipos József, Markbreiter Ferenc, dr. Pongrácz Károly, valamint Teghze-Gerber Jenő feldolgozásáról is. Papp-Váry Eleménné egyéb verseiből úgyszintén születtek dalok – még a költőnő ismertté válását megelőzően is –, de ezek ismertetése meghaladja jelen visszatekintés kereteit.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Hálásan köszönöm a néhai költőnő unokájának, Szinyei Andrásnak a Papp-Váry házaspárral és gyermekeikkel kapcsolatos életrajzi adatok pontosításában nyújtott segítségét. Köszönettel tartozom Bankó Ibolyának, a jánoki hagyományok lelkes ápolójának, hogy rendelkezésemre bocsátotta Sziklay Szeréna díszmagyar ruhás fotóját.

46 A Hiszekegy-pályázat nyertese: Szabados Béla. *A Nép*, 1921. május 24., 7.

47 A Hiszekegy-pályázat nyertese: Szabados Béla. *A Nép*, 1921. május 24., 7.

48 A „Hiszekegy”-pályázat nyertese: Szabados Béla. *Az Újság*, 1921. május 22., 5.

49 Az új nemzeti fohász. A megzenésített Hiszekegy pályadíjnyertes szerzője: Szabados Béla. *Pesti Hírlap*, 1921. május 22., 5.

FÜGGELÉK 1.

A bírálóbizottság tagjainak sorába meghívást kaptak az alábbiakban felsorolt vármegyék és városok küldöttjei, valamint a következő személyek:

Vármegyék:

Abaúj-Torna, Arad, Bács-Bodrog, Baranya, Békés, Bereg, Bihar, Borsod, Csanád, Csongrád, Esztergom, Fejér, Gömör és Kishont, Győr, Hajdú, Heves, Hont, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom, Moson, Nógrád, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Somogy, Sopron, Szabolcs, Szatmár, Tolna, Ugocsa, Ung, Vas, Veszprém, Zala, Zemplén

Városok:

Budapest, Békéscsaba, Cegléd, Debrecen, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló, Hódmezővásárhely, Jászberény, Kaposvár, Karcag, Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kismarton, Kisújszállás, Komárom, Kőszeg, Makó, Mezőtúr, Miskolc, Nagykanizsa, Nagykőrös, Nyíregyháza, Pápa, Ruszt, Sátoraljaúj hely, Sopron, Szeged, Szekszárd, Szentendre, Szentes, Székesfehérvár, Szolnok, Szombathely, Túrkeve, Újpest, Vác, Veszprém, Zalaegerszeg

Megszállott vármegyék:

Alsófehér, Árva, Bars, Besztercenaszód, Brassó, Csík, Fogaras, Háromszék, Hunyad, Kisküküllő, Kolozs, Krassószörény, Lipót, Marostorda, Máramaros, Nagyküküllő, Nyitra, Pozsony, Sáros, Szeben, Szepes, Szilágy, Szolnokdoboka, Temes, Tordaaranyos, Torontál, Túróc, Trencsén, Udvarhely, Ugocsa, Ung, Zólyom

Megszállott városok:

Arad, Baja, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagyvárad, Pancsova, Pozsony, Selmecbánya, Szabadka, Temesvár, Újvidék, Versec, Zombor

Felkért zsűritagok:

Agorasztó Tivadar (Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánja), Aplár Ignác (az Országos Magyar Iparművészeti Társulat elnöke), Dr. Ambrus Zoltán (a Nemzeti Színház igazgatója), Gr. Andrássy Gyula (v. b. t. t., az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat és a Nemzeti Szalon elnöke), Dr. Angyal Pál (a Magyar Társadalom Tudomány Egyesület elnöke), Anthesz György (színművész), Gr. Apponyi Albert (v. b. t. t., nyugalmazott miniszter, a Külügyi Társaság elnöke), Gr. Apponyi Albertné, Bakó László (színművész), Dr. Baránszky Gyula (a Budai Dalárda kiküldöttje), Dr. Bárczy István (nyugalmazott miniszter), Beöthy Zsolt (a Kisfaludy Társaság elnöke), Dr. Berzeviczy Albert (v. b. t. t., a Magyar Tudományos Akadémia elnöke), Berzeviczy Albertné, Berzeviczy Béla (altábornagy, a Magyar Királyi Vezérkar főnöke), Beöthy László (színiigazgató), Blaha Lujza (színművész), Bosznay Istvánné, Dr. Bókay János (egyetemi tanár), Buttkey Ákosné, Gr. Cebrian Istvánné, Csók István (a Szinyei Merse Pál Társaság elnöke), Csontos Gyula (a Budapesti Színészek Szövetségének elnöke), Demény Károly (a Magyar Királyi Posta, Távirda és Távbeszélő Tisztviselők Országos Egyesületének elnöke), Dudits Andor (a Benczúr Társaság elnöke), Gr. Edelsheim-Gyulai Lipót (v. b. t. t.), Edvi-Illés Aladár (miniszteri tanácsos, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének elnöke), Herceg Esterházy Mária, Dr. Farkas Imre (író), Farkas Edit (a Szociális Missziótársulat elnöke), Dr. Fejérpataky László (a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója), Dr. Ferenczy Zoltán, Gr. Festetics Pálné, Fóthy János (hírlapíró, a Magyar Hírlap kiküldöttje), Dr. Fritz János (a Védő Ligák Szövetségének propagandaelnöke), Dr. Gál Sándor (az Erdélyi Magyar Székely Szövetség elnöke), Dr. Gerenday György (az Országos Testnevelési Tanács elnöke), Goreczky Zsigmond (a Magyar Dalos Szövetség elnöke), Góth Sándor (színművész), Gömbös Gyula (nemzetgyűlési képviselő, a Magyar Országos Véderő Egylet elnöke), Gönczy Mór, Gyenes László (színművész), Dr. Hanuy Ferenc (a budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem rektora), Hegedűs Gyula (színművész), Heinrich Ferenc (a Kereskedelmi Kamara elnöke), Herczeg Ferenc (a Délvidéki Liga elnöke), Hoitsy Pál (az Otthon Írók és Újságírók Körének elnöke), Gr. Hoyos-Wenckheim Fülöpné, Dr. Hubay Jenő (zeneszerző, az Országos Magyar Zeneművészeti Főiskola igazgatója), Dr. Hubay Jenőné, Ilosvay Gusztáv (a Védő Ligák Szövetségének ügyvezető elnöke), Jákó Margit, Jászai Mari (színművész), Jekelfalussy Zoltán (v. b. t. t., fiúmei kormányzó), Dr. Juhász Pál (a budapesti Királyi Ítéltábla elnöke), Kacsóh Pongrác (zeneszerző), Gr. Karátsonyi Jenő (v. b. t. t., a Budapesti Önkéntes Mentő Egyesület elnöke), Kelety Dénes (a Magyar Királyi Államvasutak elnökiigazgatója, a Magyar Közszolgálati Alkalmazottak Nemzeti Szövetségének elnöke), Kerner István (zeneszerző, főzeneigazgató, a Magyar Királyi Operaház igazgatója), Dr. Kern Aurél (a Magyar Országos Zeneművészeti Tanács előadója), Kertész K. Róbert (miniszteri tanácsos, a Műemlékek Országos Bizottságának miniszteri biztosa), Dr. Király Aladár (főispán), Gr. Klebelsberg Kuno (v. b. t. t., nyugalmazott államtitkár, a Magyar Történelmi Társulat elnöke), Dr. Krisztics Sándor (egyetemi tanár, Magyarország Területi Épségének Védelmi Ligája főtákará), Koessler János (zeneszerző, az Országos Magyar Királyi Zeneművészeti Főiskola zenészerzési művészsképzőjének vezető tanára), Dr. Kovács Kálmán (a Szent István Bazilika apátplébánosa), Környei

Béla (színművész), Br. Láng Boldizsár (vkt. ezredes, Magyarország Kormányzója Katonai Irodájának főnöke), Lánczy Leóné, Lengere János (tábornok, budapesti katonai városparancsnok), Lévay Ede (az Országos Középiskolai Tanáregyesület elnöke), Lichtenberg Emil (karmester), Br. somorjai Lukachich Géza (nyugalmazott altábornagy, a Nyugdíjas Katonatisztek Országos Szövetségének elnöke), Br. Lukachich Gézáné, Dr. Lukács György (v. b. t. t., az Uránia Magyar Tudományos Egyesület elnöke), Dr. Lyka Károly (az Országos Magyar Képzőművészeti Főiskola igazgatója), Manninger Vilmosné, Márkus Dezső (karmester, a Városi Színház főzeneigazgatója), Márkus Emília (színművész), Márkus Miksa (a Budapesti Újságírók Egyesületének elnöke), Medek Anna (színművész), Dr. Nagy Árpád (kultuszminiszteri tanácsos), Mihalovich Ödön (v. b. t. t., zeneszerző, az Országos Magyar Királyi Zeneművészeti Főiskola örökös elnöke), Mohácsy Lajos, Moravcsik Géza (az Országos Magyar Királyi Zeneművészeti Főiskola titkára), Dr. Nagy Ferenc (a Magyar Jogász Egyesület elnöke), Br. Nagy Pál (altábornagy, a Vitézek főkapitányának helyettese), Dr. Nádosy Imre (a Budapesti Magyar Királyi Államrendőrség főkapitánya), Dr. Neményi Imre (a Magyar Királyság Pártja ügyvezető alelnöke), Dr. Nemes Antal (címetes püspök, a budapesti koronázó templom plébánosa), Nemes Lajos, Ódry Lehel (színművész), Dr. Okolicsányi László (a Területvédő Liga alelnöke), Dr. Papp József (a Budapesti Ügyvédi Kamara elnöke), Pálmai Ilka (színművész), Papp-Váry Elemér (ezredes), Papp-Váry Elemérné (a „Hiszekegy” szerzője), Dr. Pekár Gyula (államtitkár, a Petőfi Társaság és a Turáni Társaság elnöke), Pekár Gyuláné, Br. Perényi Zsigmond (v. b. t. t., nyugalmazott miniszter, a Magyar Nemzeti Szövetség elnöke), Dr. Petrovits Elek (az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum igazgatója), Dr. Pintér Jenő (a Budapest Székesfővárosi Tankerület főigazgatója), Dr. Preszly Elemér (Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye főispánja), Dr. Prohászka Ottokár (székesfehérvári róm. kat. püspök), Dr. Raffay Sándor (a dunáninneni, bányai ág. ev. egyházkerület elnöke), Raffay Sándorné, Rakovszky István (a nemzetgyűlés elnöke), Rákosi Jenő (író), Rákosi Szidi (színművész), Raskó Istvánné (a katolikus Nővédő Egyesület elnöke), Gr. Révay Simonné, Dr. Sándor László (a Védő Ligák Szövetsége elnöki tanácsának tagja), Sándor Erzsébet (színművész), Sárkány Jenő (tábornok, budapesti katonai körletparancsnok), Dr. Sipőcz Jenő (Budapest város polgármestere), Br. dr. Skerlecz István (Horvát-Szlavónország bánja, v. b. t. t.), Száva János (a Magyar Tanítók és Tanárok Nemzeti Szövetségének elnöke), Dr. Szenner József (főispán, a Védő Ligák Szövetségének főtitkára), Gr. Széchenyi László (az Országos Gyermekvédő Liga elnöke), Szilágyi Vilmos (az Országos Színészegyesület elnöke), Szinnyi József (a Magyar Királyi Középisolai Tanárképző Intézet igazgatója), Szilassy Aladárné (a Református Nőszövetség elnöke), Dr. Szontágh Tamás (a Magyar Királyi Földtani Intézet igazgatója és a Felvidéki Liga elnöke), Szentgály Antal, Br. Szurmay Sándor (nyugalmazott gyalogsági tábornok), Tarnay Alajos (zeneszerző), Dr. Thirring Gusztáv (a Nyugatmagyarországi Liga elnöke), Tolnay Ákos (a Fészek Klub elnöke), Tormay Cecil (a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségének elnöke), Tóth Imre (az Országos Magyar Színművészeti Akadémia igazgatója), Dr. Tötössi Béla (a Műgyetem tanára), Ugron Gáborné, Unger Tiborné (a Magyar Országos Véderő Egylet Nőosztályának elnöke), Urmánczy Nándor (a Védő Ligák Szövetségének elnöke), Gr. Vay Gáborné, Br. Vécsey Aurél, Végh Gyula (az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum igazgatója), Végh Gyuláné, Dr. Wekerle Sándor (az Országos Kaszinó elnöke, v. b. t. t., nyugalmazott miniszterelnök), Herceg Windischgrätz Lajosné, Br. Willending Rezső (gyalogsági tábornok, hadsereg főfelügyelő), Br. dr. Wlassics Gyula (a Magyar Királyi Közigazgatási bíróság elnöke), Ifj. br. dr. Wlassics Gyula (a Magyar Királyi Operaház és Nemzeti Színház kormánybiztosa), Dr. Wolff Károly (az Egyesült Keresztény nemzeti Liga elnöke), P. Zdravetz István (róm. kat. tábort püspök), Zala György (szobrászművész), Dr. Zboray Miklós, Gr. Zichy János (v. b. t. t., az Országos Katolikus Szövetség elnöke), Zichy Rafaelné grófnő, Gr. Zichy Géza (v. b. t. t.), Dr. Zielinszky Szilárd (az Országos Középítési Tanács és a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet elnöke), Zulawszky Elemér (a Védő Ligák Szövetsége elnöki tanácsának tagja)

(PAPP-VÁRYNÉ–SZABADOS 1921)

FÜGGELÉK 2.

A zsűri tagjainak kiküldött meghívó szövege:

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában

Hiszek egy Isteni örök igazságban

Hiszek Magyarország feltámadásában

Ámen

A Védő Ligák Szövetsége nevében köszöntünk Téged (név), akit kiválasztottunk és meghívunk 1921. május 21-én délután 6 órára a m. kir. Zeneakadémia nagytermébe, hogy halljad szövetségünk pályanyertes imájának, Pap-Váry Elemérné szerzeményének megzenésítésére beérkezett 316 pályamunka közül azokat, amelyeket Michalovich Ödön, Koessler János és Kerner István pályabírák a legjobbaknak találtak és részt vehess a megítélésben. Palló Imre, a m. kir. Operaház tagja, valamint a m. kir. Operaház vegyeskara Szikla Adolf karnagy vezényletével előadják e pályamunkákat, hogy amint annakidején Erkel Hymnusának, azonképpen most is egyik szerzőnek, az összehívott országos döntő pályabírók odaítélhessék a jutalomdíjat és azután a Védő Ligák Szövetsége koszorúját a költőnek és a zeneszerzőnek is átadhassa.

A bemutatón jelen lesznek nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója, József kir. herceg öfensége, a Vitézi Szék tagjai azon magyar vitézekkel, akiket a Kormányzó úr Öföméltósága, Vitézek Főkapitánya, az általa alapított Vitézi Rendbe elsőnek vesz és avat fel magyar vitézekké.

A pályanyertes művet 1921. május 23-án d.e. 10 órakor éneklí először a m. kir. Operaház énekkara a Szent István bazilikában. Kelt Budapesten, az Úrnak 1921-ik évében, Pünkösöd havában

Az Országos m. kir. Zeneművészeti Főiskola nevében: Dr. Hubay Jenő igazgató, Moravcsik Géza titkár, a bíráló-bizottság nevében: Mihalovich Ödön, Dr. Koessler János, Kerner István

A Védő Ligák Szövetsége nevében: Urmánczy Nándor elnök, Ilosvay Gusztáv ügyvezető elnök, Fritz János propaganda-elnök, dr. Szenner József főispán, főtitkár

(FRÁTER 2011, 18, 1. kép)

FORRÁSOK

- 1881 *A rozsnyói evangélikus egyház keresztelési anyakönyve*, Rozsnyó
 1901 *Papp-Váry Elemér és Sziklay Szeréna házasságáról szóló anyakönyvi kivonat*, Szádmalmás

FOLYÓIRATOK

Budapesti Hírlap

- 1915 Hábórus visszhangok. XXXV. évf. 94. sz. (április 4.) 21.
 1920 Ima és Jelszó. A Magyar Irredenta pályázata. XL. évf. 213. sz. (szeptember 8.) 2–3.
 1920 Hiszek egy Istenben. XL. évf. 222. sz. (szeptember 19.) 4.
 1920 Egy vitézi telket kérek. XL. évf. 306. sz. (december 30.) 1.
 1921 Haraszi Emil: A magyar Hiszekegy. A zenei pályázat eredménye. XLI. évf. 110. sz. (május 22.) 2–3.
 1921 Honvédelmi naptár. XLI. évf. 271. sz. (december 1.) 8.
 1923 Kozma Andor: A magyar Hiszekegy. XLI–II. évf. 280. sz. (december 12.) 1–2.

Budapesti Közlöny

- 1920 Pályázat. 247. sz. (október 27.) 4.

Az Est

- 1920 Négy száz pályázat a nemzeti Hiszekegy megzenésítésére. XI. évf. 283. sz. (december 1.) 4.
 1921 Egy hívó asszony otthonában. Látogatás a Magyar Hiszekegy írójánál. XII. évf. 1. sz. (január 1.) 3. p

Esztergom és Vidéke

- 1920 Hirdetmény. XLII. évf. 155. sz. (július 10.) 1.

Felsőmagyarországi Reggeli Hírlap

- 1937 Kedden temetik Hubay Jenőt. Mit tett Hubay Jenő Miskolc kultúréletéért? XLVI. évf. 60. sz. (március 4.) 8. p.

Friss Újság

- 1921 A megzenésített magyar Hiszekegy. XXVI. évf. 110. sz. (május 22.) 3. p.

Kecskeméti Közlöny

- 1921 Szabados Béla nyerte a Hiszekegy-pályázatot. III. évf. 115. sz. (május 24.) 2. p.

Keleti Újság

- 1941 Sz. Szappanyos Gabriella: Látogatás egy magyar úri otthonban, ahol kegyelettel őrzik a „Magyar Hiszekegy” eredeti kéziratát. Fáy Szerénának, a néhai nagy színésznőnek ajánlotta Papp-Váry Elemérné a halhatatlan verset. XXIV. évf. 174. sz. (augusztus 1.) 4. p.

Kis Újság

- 1921 A „Hiszekegy” zenei pályázatának bemutatója. XXXIV. évf. 110. sz. (május 22.) 5. p.

A Magyar Asszony

- 1925 Buzogány Anna: A „Hiszekegy” költője mint gyermek. *A Magyar Asszony*, V. évf. 5–6. sz. (május–június) 237–238.
 1925 Papp-Váry Elemér: Papp-Váry Elemérné életrajza. V. évf. 5–6. sz. (május–június) 222–223.

Nemzeti Újság

- 1921 Ünnepi hangverseny. III. évf. 110. sz. (május 22.) 5. p.

A Nép

- 1921 A Hiszekegy-pályázat nyertese: Szabados Béla. III. évf. 12. sz. (május 24.) 7. p.

Pesti Hírlap

- 1921 Az új nemzeti fohász. A megzenésített Hiszekegy pályadíjnyertes szerzője: Szabados Béla. XLIII. évf. 110. sz. (május 22.) 5. p.
- 1928 Magyar festőművésznő sikere Amerikában. L. évf. 143. sz. (június 26.) 14. p.
- 1937 Nemzeti Hiszekegy. *A Pesti Hírlap Lexikona. A mindennapi élet és az összes ismeretek kézikönyve egy kötetben.* Budapest, a Pesti Hírlap kiadása, 762. p.

Pesti Napló

- 1921 A jelige pályázat. LXXII. évf. 110. sz. (május 22.) 6. p.

Új Barázda

- 1921 Megzenésítették a „Hiszekegy” kezdetű nemzeti imát. III. évf. 110. sz. (május 22.) 5. p.

Az Újság

- 1920 Papp-Váry Eleméerné. XVIII. évf. 263. sz. (november 7.) 4. p.
- 1921 A „Hiszekegy”-pályázat nyertese: Szabados Béla. XIX. évf. 110. sz. (május 22.) 5. p.

Világ

- 1921 Hiszekegy-pályázat. XII. évf. 110. sz. (május 22.) 6. p.

IRODALOM

BALAHÓ Zoltán

- 2010 *Trianon emlékei a Magyar Nemzeti Múzeumban.* [A Budapesti História előadásainakszerkesztett anyagai]. Budapesti Honismereti Társaság, Budapest.

FRÁTER Olivér

- 2011 Ima és jelmondat. A nemzet összetartozását kifejező fohász és jelmondat megírására kiírt pályázat. *Invictus. Az ember, akit nem győztek le. Urmánczy Nándor 1868–1940.* Dr. Urmánczy Nándor Egyesület, Maroshévíz.

KENYERES Ágnes (szerk.)

- 1967 *Magyar életrajzi lexikon.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

PAPP-VÁRY Eleméerné – SZABADOS Béla

- 1921 *Hiszekegy* (kotta). Védő Ligák Szövetsége, Budapest.

PAPP Viktor

- 1924 Jelentés az 1923. évi Greguss-jutalom tárgyában. *A Kisfaludy Társaság Évtapjai.* Új folyam, LVI. köt. Kisfaludy Társaság, Budapest. 10–162.

SZENNER József (szerk.)

- 1922 *Honvédelmi naptár az 1922. évre.* Honvédelmi Párt, Budapest.

„OUR THIRD NATIONAL PRAYER, OUR PRAYER, OUR ORIGIN”
MUSICALIZATION OF THE HUNGARIAN CREDO („HISZEKEGY”)

Keywords: irredentist movement, music history, centenary

Mrs. Papp-Váry Elemér née Szeréna Sziklay, a poet with Upper Hungary origin and the author of the Hungarian Credo, became a nationally known and recognized figure of her time after the Treaty of Trianon. Her famous work has been musicalized 100 years ago. In my study, I commemorate this remarkable event on the occasion of the centenary.

Anikó Szabó-Sári

